PM. 14.9.2016 Dnro 61/090/16

Lakivaliokunta 15.9.2016, T.S/ Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Rikosseuraamuslaitoksen lausunto Valtioneuvoston selontekoon sisäisestä turvallisuudesta.

Selonteossa sisäinen turvallisuus on rajattu koskemaan ainoastaan sisäasiainhallinnon toimijoita. Rajaus on valittu näkökulma sekä sisäisen turvallisuuden käsitteen ja siihen vaikuttavien seikkojen moninaisuus huomioon ottaen ymmärrettävä. Rikosseuraamuslaitos näkee myönteisenä, että tässäkin tarkastelussa sen todetaan kuuluvan tärkeisiin sisäisen turvallisuuden viranomaisiin syyttäjien, tuomioistuinten, Tullin sekä sosiaali- ja terveystoimen ohella. Selonteossa kuvatuista toimintamuodoista Rikosseuraamuslaitos osallistuu Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyöhön rikostorjunnassa (PTR) ja muutoinkin yhteistyö erityisesti poliisin kanssa on tiivistä.

Selonteon kahdessa ensimmäisestä osasta välittyy selkeästi ja tiivistetysti sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten käsitys sisäisen turvallisuuden tilanteesta ja niistä kehittämistoimista, joita ko. viranomaiset näkevät tärkeäksi painottaa. Selonteon toisessa osassa todetaan erityisesti seuraavien näkökohtien vaikuttavat sisäministeriön hallinnonalan toimintaan kuluvan kehyskauden aikana:

1. Tilannekuvan merkitys on korostunut ja toimintaympäristö on muuttunut pysyvästi
2. Turvallisuus on kaikkien ratkaisujen keskiössä
3. Henkilöstön merkitys korostuu entisestään
4. Sopeuttaminen on välttämätöntä
5. Tunnistetaan keskeiset poliittista linjausta vaativat priorisoinnit.

Tässä yhteydessä tuodaan esiin näkökulma, joka on tärkeä muidenkin viranomaisten näkökulmasta jouduttaessa toiminnan jatkuvaan sopeuttamiseen. Vaikka sopeutettaessa pyritään toiminnan kehittämisen ja tehostamisen kautta säilyttämään toiminnan laajuus ja laatu, jossain kohtaa tulee raja vastaan, jolloin joudutaan hyväksymään aiempaa suurempia riskejä. Tällöin olisi tärkeää, että poliittinen päätöksentekijä tekee keskeiset priorisoinnit. Selonteossa tämä todetaan poliisin osalta seuraavasti: ”… on välttämätöntä luoda järjestelmä, jolla määritellään poliisille yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä rikosten ennalta estämisen, paljastamisen ja selvittämisen painopisteet ja prioriteetit määräajaksi, jotka ovat realistisia suhteessa poliisin käytettävissä oleviin aleneviin voimavaroihin nähden”.

Selonteon kolmannessa luvussa hallitus toteaa huolehtivansa siitä, että sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyky turvataan koko maassa. Rikosseuraamuslaitoksen osalta tämä on näkynyt hallituksen keväällä tekemässä kehyspäätöksessä.

Selonteossa todetaan vision Suomesta maailman turvallisimpana maana vaativan perinteisten toimenpiteiden ja ajattelun ohella kokonaan uudenlaista ja innovatiivista lähestymistapaa. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten tulee hyödyntää uutta teknologiaa ja kehittää käyttäjälähtöisiä sekä tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavia digitaalisia julkisia palveluja ja toimintatapoja. Tässä kehitystyössä on syytä ottaa huomioon yhteistyö myös sisäministeriön ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. rikosasian käsittelyketju).

Vaikka selonteko keskittyy sisäasiainhallinnon toimijoihin, myös laajempi sisäisen turvallisuuden näkökulma tuodaan useammassa kohtaa esille. Sisäiseen turvallisuuteen todetaan keskeisesti vaikuttavan muun muassa syrjäytyminen, tuloerot, työllisyystilanne, alkoholi- ja päihdepolitiikka, taloustilanne ja yhdenvertaisuus. Samoin todetaan sisäisen turvallisuuden parantamisen edellyttävän laaja-alaista yhteistyötä viranomaisten, kansainvälisten toimijoiden, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja lukuisten muiden toimijoiden kesken. Rikosseuraamuslaitos pitääkin hyvänä, että seuraavassa vaiheessa valmistellaan selontekoa laajapohjaisempi ja kaikkia sisäisen turvallisuuden toimijoita koskeva sisäisen turvallisuuden strategia. Siinä olisi hyvä todeta myös Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä ja rooli sisäisen turvallisuuden kentässä.